

Amsterdam, 10 januari 2009

Demonstratie Voor Rechtvaardigheid, de Dam

De rechtsstaat onder druk - Toespraak namens Teken Voor Rechtvaardigheid In Nederland

Introductie

Goedemiddag allemaal. Mijn naam is Peter Hoogenboom en ik spreek hier tot u als initiatiefnemer van de website www.TekenVoorRechtvaardigheidInNederland.nl. Ik ben een gewone Nederlandse jongen, geboren in Leiderdorp, in januari 1963. Volgens mijn moeder was dat een vreselijk koude winter. Er is toen een Elfstedentocht gereden en de eerstvolgende was 22 jaar later. Vandaag hebben we echter een mooi zonnetje en dat is een stuk beter voor een demonstratie. Ik ben een computer ingenieur en ik werk met collega's en klanten in heel Europa en Amerika, dus ik reis veel. Let wel: ik ben geen deskundige op dit gebied, maar ik ben betrokken geraakt en heb in de afgelopen jaren veel geleerd over deze problematiek.

Detentie

Als u mij 2 jaar geleden had gevraagd: "Wie zit er nou in de gevangenis in Nederland"? Dan had ik u gezegd: "Nou, als je iets verkeerd hebt gedaan, dan krijg je een proces. En als je schuld is bewezen, dan legt de strafrechter je een straf op en kom je in de gevangenis. En als je straf er op zit, dan kom je er weer uit". Maar nu weet ik beter. In de afgelopen jaren heb ik geleerd dat het in Nederland heel anders gaat. En als ik dat in het buitenland probeer uit te leggen, dan zeggen ze: "Maar dat kan toch niet, Jullie hebben toch het Internationale Strafhof in Den Haag. Gebruik dat dan. Je kan die mensen toch gewoon berechten".

Waarom een website

En als je daar met vrienden of kennissen over praat, dan hoor je "maar dat weet niemand in Nederland! Kan je daar niet iets aan doen?" En dat is nu precies de reden waarom de website is gemaakt. De website heeft tot doel om het Nederlandse volk te informeren. Om te laten zien wat er allemaal gebeurt in Nederland. Gewoon in heldere, duidelijke Nederlandse taal. Dus niet in moeilijke, juridische taal, maar begrijpelijk voor iedereen. Er komen dagelijks ongeveer 200-300 bezoekers en die kunnen dan de petitie ondertekenen en zo breidt zich dat uit. We staan nu op bijna 5000 in ongeveer twee maanden tijd. Dat vind ik op zich best wel een knappe prestatie, zonder enig budget. We houden ook de pers op de hoogte en we vertellen bijvoorbeeld dat er een nieuw document op staat. Wij vinden het namelijk erg belangrijk dat de originele, officiële bronnen daar staan, gemakkelijk toegankelijk. Iedereen ziet met één klik een bepaald Kamerstuk, of een rapport van de UNHCR, soms met wat aanvullend commentaar of een belangrijk citaat. Op die manier is het allemaal gemakkelijk te volgen. En dat laatste is ook voor de pers erg belangrijk.

Politiek

Maar we houden ook de politiek in de gaten. We hebben in december een mailling gedaan naar 8000 lokale leden van politieke partijen: CDA, PvdA, VVD, D66, CU, SGP, SP en GroenLinks. En dan krijg je reacties uit het land van: "Hé, dat wist ik niet". En die leden gaan dan weer vragen stellen aan hun landelijke fractie, zo van: "Jongens, jullie behandelen deze groep mensen toch wel zorgvuldig, he?" En dat is, denk ik, belangrijk. Dat de landelijke politici vanuit hun eigen achterban vragen krijgen over deze problematiek. Op de Dag van de Mensenrechten, 10 december, hebben we een open brief gestuurd aan alle leden van de Tweede Kamer, om deze problematiek weer onder de aandacht te brengen.

Vluchtelingen

Vluchtelingen zijn van alle tijden. We hadden ze een paar duizend jaar geleden ook al. Denk maar aan Kerstmis. Jozef en Maria moesten vluchten met Jezus naar Egypte, want koning Herodus ging alle eerstgeborenen doden. Dat is niets nieuws. En zo komen vluchtelingen naar Nederland, omdat ze moeten vluchten uit een onveilig gebied. En dat zal altijd wel zo blijven.

Maar vluchtelingen, zo zegt Kofi Annan, dat zijn vaak sterke mensen. Mensen die zich bedreigd voelen, maar zich niet bij hun noodlot neerleggen, hun boeltje bij elkaar pakken en vertrekken. Naar een onbekend land, een vreemde cultuur, een nieuwe taal. Ze weten niet waar ze uit komen, maar ze willen overleven. Het zijn sterke mensen. En die mensen zijn vaak van waarde voor de maatschappij waar ze asiel aanvragen, ze willen iets betekenen, ze willen overleven. Dat zegt Kofi Annan van vluchtelingen.

De Nederlandse houding

Maar wat gebeurt er in Nederland? In Nederland is er sinds 2000-2001 een heel ander politiek klimaat. In dat klimaat krijgen vluchtelingen een negatieve stempel: criminelen, gelukszoekers en illegalen. Weet u het nog? Bush, Irak, World Trade Center, brandstichting bij scholen en moskeeën. In Nederland is toen, als een van de weinige landen in Europa, ontzettend heftig gereageerd¹. En uitgerekend in dát politiek klimaat is onze Vreemdelingenwet ontstaan. En daar krijg je misstanden van. Deze Vreemdelingenwet heeft allerlei misstanden mogelijk gemaakt.

Misstanden

Misstanden zijn er in elk land, en dat er af en toe eens een incident is, dat is niet te voorkomen. Denk aan de Schiedammer parkmoord. Dan kijken we allemaal op en denken: "Wat erg! Die man zat onschuldig vast!" Dat is een incident en dan hopen we dat het daar bij blijft. Maar met deze groep komt hetzelfde in zeer grote getalen voor. Een hele groep mensen zit onschuldig in de gevangenis, dankzij onze eigen Vreemdelingenwet en de manier waarop Nederland omgaat met vreemdelingen! En dan denk je: "Maar als het in zulke grote getalen voorkomt, waarom gebeurt daar dan niets mee? Waarom doen organisaties als Amnesty en Vluchtelingenwerk en UNHCR daar dan niets voor"? Het antwoord is eenvoudig: ze doen er héél veel voor! Ik heb met deze organisaties gesproken en heb gehoord en gezien dat zij al héél veel ondernomen hebben. Ze schrijven brieven naar de Tweede Kamer, ze zijn aanwezig bij ronde-tafel gesprekken, ze sturen rapporten en adviezen etc. Alleen... ze lopen tegen een muur op.

Een politieke muur van onwil

Wat is dat voor een muur, waar die organisaties tegen op lopen? Dat is de rode draad van deze hele problematiek. Die muur is de politieke onwil, veroorzaakt door het politieke klimaat van toen. Als je dit analyseert, en de advocatuur komt dit dagelijks tegen, dan zie je dat het eigenlijk helemaal niet meer om de inhoud van de zaak gaat. Het gaat om een politiek statement. Men wil deze groep gewoon niet. Zij krijgen dus niet een éérlijk proces, zoals SVR wil, ze krijgen een politiek proces. Ze krijgen niet een generaal pardon, nee ze krijgen een generaal vonnis. Ze worden als hele groep, in één keer gevonnist, zonder een echte individuele berechting.

Gebrek aan rechtsbescherming

Dan denk je bij jezelf: "Maar hoe zit dat dan met de rechtsbescherming? Je kan toch gewoon naar de rechter stappen"? En daar zit hem nu de crux. De rechterlijke macht wordt op een hele slinkse manier buiten spel gezet, zodat ze zich er niet mee **mag** bemoeien en zodat ze zich er dus ook niet mee **kan** bemoeien. "Ja maar, hoe kan dat dan"? De overheid houdt dit bewust buiten het strafrecht. Want in het strafrecht, moet je iemands schuld kunnen bewijzen. In onze Vreemdelingenwet hoeft dat niet! En bij al die keren dat de vreemdelingenrechters de overheid in het ongelijk stelt (ongeveer 20% van de uitspraken), worden ze standaard teruggefloten door het hoger beroep van de minister bij de Raad van State. En dan kom ik weer terug bij een politiek proces. Een harde kern van vijf mensen in onze Raad van State blijkt betrokken geweest bij 98% van al deze hoge beroepen. Ik kom hier nog uitvoerig op terug, maar deze Raad van State bedrijft eigenlijk politiek.

¹ Een rapportage van de European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia constateerde in Nederland en Denemarken in de eerste weken na 11 september 2001 aanmerkelijk meer geweld tegen moslims en islamitische instellingen dan in de andere EU-lidstaten: Anti-Islamic reactions in the EU after the terrorist acts against the USA, 2001 Vienna (EUMC), p. 18 en 46.

Raad van State bedrijft politiek

Ik zal een voorbeeld geven. De Raad van State zegt tegen de vreemdelingenrechters: u mag inhoudelijk niet toetsen, u mag eigenlijk niet inhoudelijk naar de zaak kijken. En dat ambtsbericht van Buitenlandse Zaken is heilig, daar mag u niet aan twijfelen. En dit is de laatste tijd opgevallen, want vreemdelingenrechters willen hun werk serieus nemen. Dus, wat gebeurt er? De IND gaat standaard in hoger beroep. En wat gebeurt er dan met zo'n hoger beroep? Daar komt, volgens de website van de Raad van State, niet altijd een zitting van. Maar als het u of mij betreft, als het een Nederlander betreft, dan komt er in 86% van zo'n hoger beroep daadwerkelijk een zitting. Dat is niet altijd, maar wel bijna altijd. Maar als het om een 1F-er gaat, is er in de afgelopen zes jaar maar in 4% van de gevallen een zitting geweest! In 96% van de hoge beroepen wordt de vreemdeling niet gehoord, wordt de advocaat niet gehoord en wordt er standaard met één zin (zonder enige motivatie) een streep door het besluit van de vreemdelingenrechters gezet. En dat frustriert niet alleen de advocaten, maar ook de vreemdelingenrechters. Professor Groenendijk heeft hier een boekje over geschreven². Dit boekje is een aanrader voor iedereen die de rechtsstaat een goed hart toedraagt. We hebben, voor het kerstreces, elke fractievoorzitter een exemplaar gestuurd! En in januari zullen de officiële onderzoeksresultaten verschijnen in een dikker boek. Dat is een mooie aanleiding voor nieuwe Kamervragen.

Wie is dat dan, die Raad van State? Wat zijn dat voor mensen? Zoals ik al zei, het gaat hier om een harde kern van vijf staatsraden³, zoals ze dat noemen. En die mensen hebben zich tot doel gesteld zoveel mogelijk zaken in zo kort mogelijke tijd te behandelen, want "achterstanden hebben een aanzuigende werking"⁴. Ze willen gewoon productie draaien, ze willen zoveel mogelijk zaken wegwerken. En dat verklaart waarom ze geen zitting houden en standaard met één zin het vonnis van de vreemdelingenrechters ongegrond verklaren.

En dan komt dat beeld bij mij naar voren, van Minister Verdonk op de televisie die zegt: "De rechter heeft er naar gekeken". "Ja", dacht ik toen ook, "als de rechter er naar heeft gekeken, dan zal het wel goed zijn". Ja, de vreemdelingenrechter heeft er inderdaad naar gekeken en die heeft (in 20%, dat zijn honderden gevallen) besloten dat de vreemdeling gelijk heeft. Maar de Raad van State, die 5 mensen weet u nog, geeft standaard (tot 95%) de IND gelijk bij het hoger beroep. Honderden keren per jaar. In het onderzoek van Prof. Groenendijk kwam naar voren dat meerdere vreemdelingenrechters gewetensbezwaren kregen en sommigen van hen overplaatsing naar het strafrecht hebben aangevraagd.

Vrouw Fortuna

In de praktijk worden onze vreemdelingenrechters dus buiten spel worden gezet door een zeer overheidsvriendelijke Raad van State, terwijl ze tegelijkertijd als 'legitimatie' voor het beleid worden misbruikt door de politiek op de televisie. En dan zie ik klassieke plaatje van Vrouw Fortuna, met die weegschaal en die blinddoek. Maar de Raad van State heeft haar blinddoek (de onbevooroordeeldheid en de onafhankelijkheid) afgedaan en hangt nu voor haar mond in plaats van voor haar ogen. En haar weegschaal is niet langer in balans: de IND legt hele zware

² "Een venijnig proces", geschreven door Professor Groenendijk ter gelegenheid van zijn afscheid als hoogleraar rechtssociologie aan de Radboud Universiteit Nijmegen op 25 april 2008. Prof Groenendijk heeft een onderzoek gedaan onder 24 actieve en ex-vreemdelingenrechters. De meerderheid van de rechters uit forse kritiek op de Raad van State.

³ Eén van hen fungeerde bij meer dan de helft van die uitspraken (55%) als voorzitter van de kamer. In 98% van die door een meervoudige kamer afgedane zaken was één van die vijf voorzitter en in 82% van die zaken werd de kamer door twee van die vijf staatsraden gevormd. Alle vijf staatsraden waren bij het inwerkingtreden van de Vw 2000 in functie. In de eerste vier jaar dat de Vw 2000 van kracht was, werden slechts twee van de gepubliceerde meervoudige uitspraken van de Afdeling gedaan zonder dat een van die vijf staatsraden erbij was betrokken. Uit "Een venijnig proces".

⁴ "Het proces mag niet tot stilstand komen, omdat achterstanden bij de rechter een aanzuigende werking hebben. Men schuift aan bij de langste rij. Aan dat probleem heb ik iets willen doen en dat is gelukt." C. de Smit en D. Tempelman, De rechte rug van Kamer 4, interne publicatie Raad van State, p. 3-4.

argumenten in de schaal en de vreemdeling kan niet eens bij de schaal. Dit is de huidige situatie. De interpretatie van deze vreemdelingenwet is jarenlang in handen geweest van een klein groepje van vijf personen, die wij niet gekozen hebben.

Geen scheiding van machten in Nederland: geen rechtsstaat

Dit betekent dus eigenlijk dat we geen scheiding van machten meer hebben in Nederland. Normaal heeft een rechtsstaat een wetgevende macht (de regering), een uitvoerende macht (politie, leger) en een controlerende macht (de rechter). Maar de vreemdelingenrechter is buiten spel gezet door de Raad van State, die dus eigenlijk tegen de regering aanleunt en zegt: wat jullie doen is altijd goed⁵. Als je geen scheiding van machten meer hebt, heb je het niet meer over een rechtsstaat en dit wordt over het algemeen zeer serieus genomen. Daar is recentelijk het kabinet in België nog op gevallen. Niet in Nederland. Hier is dit dagelijkse praktijk. En dit al 6 jaar. Vreemdelingenrechtshouders stappen eruit en deze groep 1F-ers is de dupe.

Concluderend is hier dus sprake van een politiek proces. En zolang de Nederlandse politiek dit niet verandert, blijven deze misstanden bestaan. De enige redding voor deze groep is het Internationaal Recht, het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. En dat is dan ook wat ik iedereen aanraad. Ga naar het EHRM, daar maak je nog kans.

Ik dank u voor uw aandacht.

Namens het Teken Voor Rechtvaardigheid In Nederland – Team

Dhr. P.A.M. Hoogenboom

www.TekenVoorRechtvaardigheidInNederland.nl

⁵ De Raad van State oordeelt in vreemdelingenzaken opvallend regeringsvriendelijk, zegt Thomas Spijkerboer, hoogleraar migratierecht aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. "De uitspraken zijn politiek consistent, maar juridisch is de consistentie soms ver te zoeken.", Volkskrant 29-April-2008